

Gemeente
KAPELLEN

GNOP - FIETSROUTE

Deze brochure is te verkrijgen bij:
Cultuurcentrum Kapellen.
Dorpsstraat 45 - 2950 Kapellen
Tel.: 03 660 67 50 - Fax: 03 605 65 78
e-mail: info@cckapellen.be

GNOP-ROUTE – FIETSTOCHT 27 KM

Kapellen. Op elke kaart een groene parel in het noorden van de provincie Antwerpen. Een iets meer gedetailleerde luchtfoto toont echter de steeds groter wordende versnippering van de natuur in onze gemeente. Net om deze versnippering tegen te gaan werd er in opdracht van het gemeentebestuur een Gemeentelijk NatuurOntwikkelingsPlan (GNOP) opgesteld, dat op 21 november 1996 werd goedgekeurd in de Gemeenteraad.

De hieronder beschreven GNOP- fietsroute is dan ook een goede manier om u met de mooiste stukjes natuur in onze gemeente te laten kennismaken.

Voor al wie beschikt over een getraind stel kuiten is er een tocht uitgestippeld van ongeveer 27 km, die echter kan ingekort worden tot een goede 15 km voor wie de route in 2 keer wil uitrijden.

Vergeet voor deze tocht uw verrekijker niet, want wie weet welk zeldzaam dier er in de verte voorbijkomt. Let echter niet alleen op de natuur: op de openbare weg blijkt u nog altijd een zwakker weggebruiker.

De start wordt gegeven aan de ingang van het Gemeentepark op het Kerkplein. Via de **Kerkstraat** rijden we richting watertoren, waar we het fietspad links van het park nemen.

Aan de rechterzijde zien we het park waarvan we de natuurwaarde trachten te verhogen door een ecologisch beheer; er hangen bv. reeds vogelnest- en vleermuiskasten.

Via de **Bergstraat** rijden we rechts de **Sevenhanslei** in die we volgen tot de **streeppstraat** die we links indraaien.

Aan onze rechterkant zien we een belangrijk natuurgebied, dat recent door de gemeente werd aangekocht, nl. "Het Rood". Het betreft hier een mooi bosgebied van 22,05 ha, waar de gemeente in samenwerking met de vzw Natuurreservaten Antwerpen Noord en de Afdeling Bos en Groen zal trachten tot een ecologisch beheer over te gaan, om aldus de natuurwaarde nog verder te verhogen. Het is er heerlijk om even tot rust te komen, of gewoon om te genieten van het landschap. Het bos is vrij gevarieerd met zomereik, zachte en ruwe berk, zwarte els, grove den en met een stuiklaag van lijsterbes en sporkehout. Amerikaanse eik, gewone beuk, tamme kastanje, fijnspar, bamboe en rododendron verwijzen naar het vroegere kasteelpark; De bossen en omliggende weilanden zijn het leefgebied van o.a. reeën. Aan onze linkerkant zien we tevens het domein "Blauwhof" dat vroeger duidelijk één geheel vormde met "Het Rood". Zeer opvallend zijn hier de prachtige dreven met majestueuze beuken en eiken.

Op het einde van de straat gaan we rechts de **Parijseweg** in die we volgen tot aan de **Bonapartelaan** en slaan rechts in.

Aan beide zijden zien we een prachtig landschap, gevormd door een combinatie van weiden, akkers en bossen. In de Parijseweg zagen we de "Rode Beek", die de grens vormt tussen bos en weide. De bodem is sterk ijzerhoudend, vandaar Rode Beek en Het Rood. Vanaf mei tot september bloeien heel wat water- en oeverplanten in en om de Rode Beek. Waterinsecten en amfibieën hebben er ook hun stekje. Terwijl we de Bonapartelaan doorfietsen loont het de

moeite om de bermen wat nauwlettender te bekijken. Deze worden immers sinds enkele jaren beheerd conform het bermdecreet, waardoor op termijn de diversiteit zou moeten toenemen. Bloemrijke bermen zijn niet alleen esthetisch zeer mooi, maar ze zijn vooral ecologisch van groot belang. Allerlei insecten vinden er voedsel (nectar, stuifmeel, ...) en nestgelegenheid, zoals sommige hommelse soorten die hun nest in oude muizenholen maken. Gebruik van herbiciden en/of te vaak maaien leidt tot eentonige grasvegetaties. Eén tot tweemaal per jaar maaien, na zaadvorming en met afvoeren van het maaisel doet prachtig bermen ontstaan. Ons land telt niet minder dan 35.00 ha wegbermen, een aanzienlijke oppervlakte natuurgebied, waar de gemeentebesturen, sinds het Vlaams wegbermenbesluit, verplicht zorg dienen voor te dragen.

Aan de **Kapelsestraat** gekomen, steken we voorzichtig over en vervolgen onze weg naar links en dit tot de **Oude Galgenstraat**.

Onderweg passeren we het gemeentelijk containerpark en krijgen regelmatig een blik op het wijde polderlandschap.

De oudst benaming van onze gemeente was "Hoghescote" (1227), wat hoge schutting betekende en aanduidde dat Kapellen buiten het overstromingsgebied van de Schelde lag. De hoger gelegen gronden vormden een natuurlijke dam tegen overstromingen. De gronden werden bebouwd na de grote inpolderingsbeweging einde 10de eeuw. Het Kapels grondgebied vormde tevens de grens tussen polder en heide. De van oudsher bestaande baan Antwerpen – Bergen op Zoom (nu de Antwerpsesteenweg, Dorpsstraat, Kapelsestraat, Ertbrandstraat), die de gemeente van zuid naar noord doorloopt, vormde die natuurlijke scheiding.

Rond de eeuwwisseling kocht de nieuw opgekomen geldadel de relatief arme en goedkope gronden op om er grote villa's op te bouwen en immense parken aan te leggen. Deze dienden meestal als jachtdecor. Er werd ook aan bosbouw gedaan. Nu 100 jaar later, vindt het tegengestelde verschijnsel plaats. De eigenaars worden oud en kunnen de domeinen niet meer onderhouden. Voor erfgenamen lopen de erfenisrechten dikwijls zeer hoog op. Door de waanzinnig hoge prijzen worden dergelijke grote domeinen meestal verkaveld in zoveel mogelijk kleine percelen. Aan onze rechterkant merken we nog enkele resten van deze grote domeinen.

De **Oude Galgenstraat** nemen we rechts en volgen deze tot aan de Antitankgracht, waar we tevens aan onze linkerkant het "Fort van Ertbrandt" opmerken.

In dergelijke oude bouwwerken is over 't algemeen een winterkolonie gevestigd van verschillende soorten vleermuizen. Tevens zijn verschillende soorten valken en uilen hier in hun nopjes. We bevinden ons hier aan de rand van het gehucht "Ertbrandt", in de 10de eeuw "Herentbrandt" genoemd. Het behoorde evenals Kapellen (Hogescote) bij Ekeren. De heerlijkheid Ertbrandt stond onder de Hertog van Aarschot, terwijl de heerlijkheid Hogescote in leen werd gehouden door de Heren van Breda. De Anti-tankgracht is dan weer een schouwspel op zich. Niet alleen betreft het hier een prachtig landschap, doch tevens herbergt dat gebied een schat aan zeldzame planten en dieren, met als meest spectaculaire: de paddentrek in het vroege voorjaar.

Na de Anti-tankgracht is de Oude Galgenstraat links begrensd door een bos. Hopelijk wordt dit nooit verkaveld. In het voorjaar groeit hier o.a. het "Muizenootje" (compositiefamilie) en in de zomer het "Vlasbekje" (helmkruidfamilie).

We vervolgen nu onze weg tot de 5de straat rechts na de gracht. We rijden nu de **Rozenlaan** in. We bevinden ons hier in Kapellebos – west en rijden de eerste straat links, de **Bremelaan** in en onmiddellijk de eerste terug rechts, de **Vogelkerslaan** in.

In deze straat merk je voor huisnummer 14 een op brem gelijkende plant op: de Gaspeldoorn. Deze typische, doch in deze streek eerder zeldzame plant van de zandige Kempische bosrand, behoort tot de familie der vlinderbloemigen.

We rijden de straat teneinde tot aan de **Pretlaan**.

HIER SPLITSEN DE WEGEN VAN DE GETRAINDE EN DE NIET GETRAINDE FIETSERS

** Diegenen die de **VERKORTE VERSIE** rijden gaan hier rechts tot aan de **Kalmthoutsesteenweg**. Hier steken we de spoorweg over en gaan onmiddellijk de **Georges Spelierlaan** in, die we tot het einde volgen.

Onderweg passeren we de Anti-tankgracht en verschillende grote domeinen zoals bv. "Het Wolvenbosch" dat een heel scala aan natuur herbergt.

Eenmaal aan het kruispunt met de **Fortsteenweg** gekomen, steken we rechts de spoorweg over om via de **Christiaan Pallemansstraat** terug tot in het centrum te rijden, waar we rechts via de **Dorpsstraat** terug aan het beginpunt komen.

** Diegenen die de **VOLLEDIGE TOCHT** maken, rijden vanuit de **Vogelkerslaan** recht de **Pretlaan** in en de spoorweg over en rijden dan de **Korte Franselei** uit. Opgepast bij het oversteken van de **Kalmthoutsesteenweg**! We rijden de **Franselei** in en bevinden ons in Kapellenbos-oost. We rijden rechtdoor tot de 5de straat op de linkerkant, nl. de **Brasschaatselei**.

Onderweg komen we op de rechterkant het monotone gebied van de Antwerpse Golf tegen. In de Brasschaatselei zien we verschillende kleine heuveltjes, laatste getuigen van een stofduin, de Polberg, die plaats heeft moeten ruimen voor meerdere verkavelingen. Op oude kaarten wordt deze streek vermeld als "Franse Heide". De straatnamen van heel Kapellenbos wijzen op vroegere heide en bosgebieden. De grootte van de tuinen leent er zich toe om min of meer de natuurlijke fauna en flora te behouden. Jammer genoeg hebben veel bewoners dit niet zo begrepen.

We nemen nu rechts de **Vijverslei** en onmiddellijk weer rechts de **Roerdomplei**. Deze fietsen we volledig uit tot op de **Heidestraat-zuid**.

Hier zien we aan onze linkerkant een stuk van het "Klein schietveld", waar recent nog de steenmarter werd designaleerd en waar veelvuldiger een ontmoeting met de ree tot de mogelijkheden behoort. Recht voor ons uit zien we het "Beltenbos", dat in aansluiting met "Den Uitlegger" en andere groenzones op Brasschaats grondgebied één groot groengebied vormt.

We rijden rechts verder richting centrum en passeren nogmaals de Anti-tankgracht.

We kijken goed links en rechts of er geen watervogels te bemerken zijn en genieten van de natuur in de beschermde grachtstrook. De gemeente doet haar best om te voorkomen dat deze strook natuur verloren gaat voor onze nakomelingen, want het tracé voor het duwvaartkanaal staat nog steeds op deze plaats ingekleurd op het ontwerp Structuurplan Vlaanderen.

We rijden nu verder en zien aan onze linkerkant “Den Uitlegger”, een natuurgebied beheerd door de Afdeling Bos en Groen van de Vlaamse Gemeenschap. In dit gebied zijn verschillende paden voorzien en het is hier steeds goed vertoeven. Aan het rond punt waar de verschillende Heidestraten samenkomen nemen we links de **Bosdreef**, die we volgen tot aan de **Hoogboomsteenweg**.

In het eerste deel van de Bosdreef trekken we oren en ogen goed open en merken we misschien wel een paar spechten op. Zwarte, Grote bonte en Groene spechten zijn hier vaak te zien voor de aandachtige toeschouwer.

We steken de **Hoogboomsteenweg** voorzichtig over om de **Leeuw van Vlaanderenlaan** in te rijden tot aan de **Holleweg**, die we rechts inslaan.

Achter het gebied aan onze linkerkant loopt de Kaatrse beek, die de grens vormt met Brasschaat. Op verschillende plaatsen kunnen we hier tevens het prachtige landschap van de beekvallei aanschouwen. Op enkele zeldzaamheden na missen we hier het voorkomen van de traditionele houtwal. Deze houtwallen waren vroeger overal in het landschap terug te vinden, doch sinds de mechanisering van de landbouw verdwijnen er steeds meer. De houtwal werd immers vooral gebruikt als veekering of als afsluiting van eigendommen. Snoei- en hakhout leverde bovendien belangrijke grondstoffen.

In de overblijvende houtwallen vinden we een grote variatie aan planten en dieren terug aangezien ze het laatste toevluchtsoord vormden midden de door pesticiden vergiftigde velden en tuinen. In onze gemeente trachten we de houtwal en andere kleinschalige landschapselementen terug te laten verschijnen in het landschap door het toekennen van een subsidie voor de aanplant ervan.

We vervolgen onze weg langs de **Holleweg** tot aan de **Jagersdreef**. Deze nemen we rechts tot aan de **Valkenlaan** op onze linkerkant.

Hier vallen ons onmiddellijk de met klimop begroeide hagen en bomen op. In tegenstelling tot het alom verspreide idee is klimop niet schadelijk voor de boom. Heel wat zangvogels en o.a. de steenuil vinden er een schuilplaats. Klimop bloeit in het najaar en dient dan als een van de laatste stuifmeelbronnen voor o.a. hommels en bijen. Zangvogels voeden zich bovendien met de rijpe bessen in het voorjaar.

We nemen weer de eerste weg rechts de **Leeuweriklaan** en aanschouwen de idyllische blik van de gegroepeerde aanplant van streekeigen berken. Weer rechts rijden we de **Lijsterlaan** in. Deze laatste volgen we via het fietspad tot aan de **Hoogboomsteenweg**, waar we oversteken en links richting **Antwerpsesteenweg** fietsen.

Aan de Hoogboomsteenweg nr. 21 valt de eenvoudige combinatie van beuken en klimophagen in de voortuin op.

Aan de **Antwerpsesteenweg** rijden we rechtdoor de **Vloeiende** in en zien aan onze linkerkant de Kaartse beek vloeien.

Op dit moment is de kwaliteit van de beek nog slecht, doch in de nabije toekomst zal, door de aanleg van een collector achter de KMO-zone, hierin gedeeltelijk verbetering komen. Een belangrijke natuurwaarde van deze beek zijn de "meanders" (of bochten). In de buitenbocht zal het water de oevers uitschuren ten gevolge van de hoge stroomsnelheid terwijl er in de binnenbocht zand zal afgezet worden doordat er hier een lagere stroomsnelheid heerst. De slingerende loop die hierdoor ontstaat is in staat om meer water op te houden dan een rechtgetrokken beek. Richting Ekeren bemerken we de knotwilgen in het landschap. Na de 2de wereldoorlog verloor de knotwilg systematisch zijn ecologisch belang (o.a. wilgetenen voor het vlechten van manden).

Met de nieuwste landbouwtechnieken vormden de knotwilgen een hindernis voor de landbouwers. Iedere meter grond moest opbrengen. Daardoor moesten ze massaal sneuvelen. Tegenwoordig worden de knotbomen vooral door ecologen en milieubewegingen geherwaardeerd. Vooral de holle oude vermolmde bomen bieden een uitgelezen leefruimte voor planten en dieren. In, op en rond een knotwilgenrij vormt zich een uitgebreide en zeer gevarieerde leefgemeenschap. Deze waardevolle en volledig in het landschap passende bomen worden gelukkig in eer hersteld door verschillende milieu- en jeugdverenigingen.

Op het einde van de straat rijden we rechts de **Puihoek** in.

De bermen van de Vloeiende en de Puihoek hopen we in de toekomst ook te laten bloeien door een aangepast bermbeheer.

Op het einde rijden we rechts het **Klein Heiken** in om via de eerste links, de **Heiveldlaan**, naar de **Frans de Peuterstraat** te rijden. Daar steken we over, de **Palmstraat** in om dan onmiddellijk rechts de **Beukendreef** in te rijden. Kijk hier vooral eens naar de majestueuze beuken. We nemen de 3de links, de **Platanendreef**, tot aan de **Essenhoutstraat**, waar we rechts naar de **Hoevensebaan** rijden om dan links de **Dorpsstraat** in te rijden naar het **eindpunt** aan het **kerkplein**.

**HOPELIJK HEBBEN WE U ONZE GEMEENTE IETS BETER
EN DOOR EEN GROENER OOG LEREN KENNEN**

GNOP-fietsroute opgemaakt door:

Natuurbehoud Kapellenbos
Natuurreservaten Antwerpen-Noord
V.E.L.T.
V.M.P.A.
Gemeentebestuur Kapellen

